

BERTILLO

de fonts tinc moltes dades antigues (Valls 1317, Catí 1331, Cervera Seg. 1373 etc.). L'etim. és el germ. BERHTI-LIN, format amb el sufix germ. freqüent -LÎN (120 exs. en Först.). És un disbarat l'etim. d'AlcM: res a veure amb el fr. *Barthélemy* (< hebr.-ll. *Bartholomeus*, cat. *Bartomeu*), com ho palesen també les dades medievals que n'he donat.

Bertals, V. *Barta* i *Barraix*

BERTILLO, Clots de ~

Terme d'Ecrill, a la Vall de Boí. Cal rectificar l'etimologia que en dono en *Top. V. Boí* (I, 4-5). No ve de VERTICULUM; car també allí vaig oir *Petiño* (XIII, 175); nom que es repeteix a Espot i altres valls veïnes, i resulta de dissimilació de *Pletillo*, variant pre-catalana de *pletiu*, -til 'jaça del ramat'; en les afrontacions de Boí de 1830 ss. surt sovint *Pletill de ~* (cf. E. T. C. I, 148-9). La variant en *Be-*, per contaminació de la massa de noms de l'art. precedent i el següent.

BERTO, BERTÓ, BERTOL

No són derivats de l'arrel antroponímica germ. BERHT-, sinó abreujament hipocorístic de *Bertolmeu/Bartomeu* «*El Pi de Bertól* te. Castell de Castells (xxxiv, '31 × '42); Bancal de *Bérto* te. Fageca (xxv, 60.24). Xalet de *Bertó* te. Gandia (xxxiii, 29.12). Font i roques d'en *bërtró* (amb repercussió de *r*) te. Orfes (xlv, 13). És òbvia la radical diferència (morfològica, cronològica etc.) amb el cas de *Bertolí*, on també la terminació -LÎN ens orientava ja cap a l'onomàstica germànica i medieval.

Considerem també que una altra reducció hipocorística de *Bartolomeu* és *Bartoló*: A.B., NP te. Castellciutat (*Spill Cbo.* 1518, f° 76v), amb variant assimilada: «*En Bortoló Ribera*» (id. *ibid.*, 77v); i, com *alias*: *Bartoló* i *Bortoló* (te. Castellàs, *ibid.* 21r); allí mateix a. 1756 (xxxviii, 12.8) i Borda de *Bortoló* a la vall d'Incles (And.), 1952. *Els Bortolons* pda. i barrenc te. Rellu (xxxv, 145 ss.) pot ser això mateix (¿o vindria de VULTURIUS 'voltor'?).

BERTRAN

Ens limitem a una selecció de noms notables entre els innombrables NLL menors trets d'aquest NP. *El Bertran*, gros mas del Berguedà, prop de Capolat, a la vall de Tentellatge part damunt de l'església (*al bërtrán*, 1934). Lloc antic de la vegueria de Lleida: «loch de *Bertran*, 5 fochs», citat després de Tabac, Raimat i Sucs, i seguit de Mollerussa, Fondarella ---, 1359 (*CoDoACA* XII, 18); deu ser el mas que marca IGC en te. d'Almacelles).

En el P. Val., en part conserva la forma normal, però en part li han llevat popularment la -n (com han

fet amb *Roglà i Corberà* < *Roilan, Corberan*): Fonteta de *beltrá* te. Beniardà (xxxv, 42.13); *Caseta del beltrá* te. Camp de Mirra (xxxvi, 27.5); a Ibi, registrat com cognom i NL *Pla de Beltrá* (xxix, 201.5, xxxv, 171.14).

Femení: *Cala Beltrana* a Eivissa (*Nomencl. Marina* núm. 18). Alt Bgd.: *Bertrana* indret prop de Roset que SerraV. (*Pinós Mtpl.* III, 81), troba en la variant *Bertana* en un doc. de 954. *Feixa Bertrana* te. Castellàs (xxxviii, 15.4). *La Cova (de) la Beltrana* te. Vista-bella Mac. (xxix, 77.8). *Les Beltranés* terres de ~ te. Cervera Mac. (xxviii, 120.4).

El Bertranó pda. te. Roca d'Albera, al S. de *Les Citadelles* (xxv, 2.19).

Beruam ant., V. *Maruan*

BERXANT (o BERXAT?)

Paratge antic vora l'Ebre, prop de Tortosa i Xerta. 1183: «--- vineam de *Berxant*», doc. del qual hi ha una trad. cat. en lletra de la segona meitat del S. XIII, on es llegeix *Bercat*; però, essent el mateix lloc hem d'entendre que aquesta *c* està per *ch*, equivalent una i altra grafia a *bercánt*; 1151: «casas in Tortosa, de Hamed Abencheial, cum sua honore quam habet in *Berchad*» (*Cart. de Poblet*, p. 116); 1184: «--- Faranzone --- duas vineas in Labar [prop de Xerta] i una altra de *Berobhaut*», dellà l'Ebre (MiretS., *TempIH.*, 178): sens dubte lleu errada de còpia per *Berchant*. 1342: prop de Tortosa i parlant d'una *anglada* (revolt de l'Ebre): *Berchat*.

Encara que no en tinguem dades modernes, de la gran coincidència entre les cinc dels Ss. XII-XIV, resulta clar que tot és un mateix lloc, i llavors resulta probable que en la de 1342 i la del S. XIII, devia passar desapercibuda una tilde de -*ât*, i és legítim reduir-ho tot a *Berchant*, *Berxant*. Essent de temps immediats a la reconquesta de Tortosa (i anant encara acompanyat de NPP moriscos, o d'aspecte aràbic, com en els docs. de 1151 i 1184), hem de creure que és nom pre-català; però ja l'estructura descartaria l'àrab. L'aspecte del nom descarta també la possibilitat d'un NP germ., o d'un derivat de l'àr. *birka* 'bassa, estanyol'; i la distància (uns 60 k.) ens impedeix així mateix de sospitar-hi el nom del *Bergantes*, i fins cap extensió del corònim cèltic que es concretà en el nom d'aquell riu (majorment no lligant-hi la *ç* o *ch*).

Llavors seria mossàrab. Veiem per les cites que es tractava d'un lloc de vinyes vora una anglada del riu, i els rius fan voltes només quan hi ha marges o terreny elevat, el qual justament és propi per a vinyes. Conjecturem, doncs, que vingui de VERSANTEM 'vesant de muntanya', amb S > x i V- > b-; totes dues coses, d'acord amb la pronúncia morisca.

Bérçe, Costera del ~ te. Olocau de Carraixet (xxx, 99.20) fóra ben inconcebible lligar-lo lingüísticament ni amb el mot anterior ni amb els arag. *B(i)erge* de què